

Allmänna anvisningar

Olika människor utför sina dagliga funktioner på olika sätt. Skillnader framkommer särskilt i komplicerade situationer där hjälpmedel behövs. Svårigheter kan uppstå till exempel vid bedömning av ett läkemedels effekt. ADCS-ADL mätaren, som beskriver de dagliga funktionerna, beskrivs noggrant och den intervjuade ombeds beskriva hur den undersökta klarar av dem.

Avsikten med ADCS-ADL intervjun är att få klarhet i hur den undersökta de facto klarat sig under de gångna **fyra veckorna** (hur funktioner, som förekommer mycket sällan, klarats av under de 2–3 senaste månaderna). Den intervjuade ska vara en person som känner den undersökta väl.

Meningen är att utvärdera funktionsförmågan i genomsnitt under ifråga varande tidsperiod. Om osäkerhet uppstår beträffande vilket av två alternativ som är det rätta, välj då det som beskriver det bättre sättet att fungera. Om den undersökta inte gör eller aldrig har utfört en sak, till exempel någonting i anknytning till könsrollen eller fysisk sjukdom (till exempel tvättat byke), anteckna alltid "nej" i de punkterna även om han/hon förmodligen kunde klara av det. Intervjuaren ska inte bedöma vad den undersökta möjligen kunde göra, utan beskriva vad han/hon de facto gör.

Den intervjuade ska inte heller gissa sig till den undersökta tankegångar eller strävanden. För att hjälpa den intervjuade att hålla sig till de fyra senaste veckornas händelser, kan intervjuaren be om exempel på olika dagliga funktioner.

Ställ nu alla frågor. Räkna därefter samman poängen och antalet "Vet inte" svar.

Ifyllande av blanketten för ADCS-ADL mätare

Meningen är att ADCS-ADL mätaren ifylls antingen personligen eller per telefon. Blanketten ska inte bara lämnas för ifyllande till en närstående.

Upphovsmän:

Finska Sällskapet för Alzheimerforskning
Kari Alhainen
Timo Erkinjuntti
Kati Juva
Ari Rosenvall
Petteri Viramo
Helena Forsström

Typ av frågor

- I frågor som berör de dagliga basfunktionerna (frågorna 1–5) väljs det bästa möjliga alternativet.
 - De övriga frågorna preciseras genom att tilläggsfrågor ställs.
 - Tilläggsfrågorna är i hierarkisk ordning, alternativet som beskriver det bästa utförandet är först och det sämsta alternativet sist.
 - I frågorna 6–23 är svaret på huvudfrågan antingen "ja", "nej" eller "vet inte". Om den intervjuade svarar "vet inte" på fyra eller fler frågor, försämras intervjuens tillförlitlighet.
 - Om den intervjuade svarar "nej" eller "vet inte" på huvudfrågan, behöver tilläggsfrågor inte ställas, om det inte nämns skilt. Efter svaren "nej" eller "vet inte", övergå direkt till följande huvudfråga, förutom i frågan 6 A.
 - När svaret är "ja", ges två alternativa frågeställningar:
 - 1) Den intervjuade väljer bland flera alternativ det, som bäst beskriver hur den undersökta klarar sig (till exempel i frågan 6 A). Tillräckligt många exempel ges, börjande från det exempel som bäst beskriver hur den intervjuade klarar sig självständigt.
- eller**
- 2) Den intervjuade svarar "ja" eller "nej" på varje tilläggsfråga (till exempel i fråga 8). För detta ges skilda anvisningar.

Anvisningar i enskilda frågor

- 1. Ätande:** Ingen särskild anvisning
- 2. Gång och rörelseförmåga:** Särskilt intresserar rörelseförmågan, inte enbart promenad. Om den undersökta använder rullator eller rullstol och rör sig självständigt ute med hjälp av dem, är bedömningen = svarsalternativet 3.
- 3. WC funktioner:** Ingen särskild anvisning
- 4. Personlig hygien:** Med liten konkret hjälp förstås till exempel hjälp vid tvättning av håret, vid torkning, med förberedelser och även med reglering av vattnets temperatur. Ett större hjälpbehov klassificeras till 0: tvättas av andra.
- 5. Vård av utseendet:** Klippning av tånaglar bedöms inte, eftersom fysiska orsaker kan leda till att även kognitivt friska personer inte klarar av detta.
- 6. A Val av kläder:** I denna fråga förutsätts att den som undersöks aktivt deltar i valet av klädsel. Det kan antingen betyda egna konkreta val av kläder och att de exempelvis tas fram ur klädskaftet, eller att önskemål angående dem framförs. Därtill bedöms hur personen klär sig i fråga **6 B**.
- 7. Användning av telefon:** Påminnelser eller handledning är tillåtna, men inte konkret hjälp. Klassen är 4, fastän den som undersöks till exempel uppmanas att ringa nummerupplysningen eller informeras om det ifråga varande telefonnumret. Om den undersökta klarar av att ringa endast om vårdaren väljer numret, eller om telefonen är automatiskt inställd på ett visst nummer och man endast trycker på en knapp, får den som undersöks bedömningen klass 2.
- 8. Att titta på TV:** Om den undersökta endast sitter vid TV:n utan att på något sätt reagera på programmen, är svaret på alla tillägsfrågor "nej". En diskussion om programmets innehåll (tillägsfrågorna B och C) ska tolkas med stor tolerans. Den som undersöks, behöver inte ta initiativet, det räcker med deltagande i diskussionen. Med aktivt deltagande i diskussionen förstås till exempel ett flerordigt svar på frågan "Vad tyckte du om programmet?".
- 9. Att diskutera:** Med fästande av uppmärksamheten förstås en situation i vilken den som undersöks aktivt deltar i diskussionen genom att prata, inte endast är passivt närvarande. Eftersom det är svårt att bedöma ett nonverbalt deltagande, beaktas det inte i denna punkt.
- 10. Att duka av efter måltid:** Den undersökta behöver inte helt städa bordet, men deltar aktivt i avdukningen. Som alternativ räcker att besticken och glasen förs bort från bordet.
- 11. Att hitta personliga föremål:** Det kan vara till nytta att man ger exempel. Hittade den undersökta sina kläder, glasögon, plånbok eller nycklar?
- 12. Att blanda till en dryck:** Om den undersökta blandar till en dryck enligt direktiv eller efter påminnelser, är bedömningen klass 3.
- 13. Att tillreda en måltid eller ett mellanmål:** Om den undersökta under handledning tillredde en måltid genom att koka den eller använda mikro, utan konkret fysisk hjälp, är klassen 4. Också om han/hon behövde övervakning vid val och sammansättning av livsmedel, men tillredde den genom att värma maten, är klassen 4. Exempel på klass 1 är då den undersökta själv tar ur kylskåpet en måltid, som tillretts av någon annan, och äter den.
- 14. Att föra ut skräp och rester:** Härmed avses också annat avfall och skräp än vanliga köksrester. Tömning av vilket som helst ämbar eller kärl samt förande av avfallet till rätt plats tolkas som ett "ja" svar.
- 15. Att röra sig utanför hemmet:** Avsikten är att beskriva den undersökta förmåga att inte tappa bort sig och hur bevara sin orienteringsförmåga samt att våga gå hemifrån.

Viktigt är inte om den undersökta promenerar, använder kollektiva trafikmedel eller är passagerare i en personbil. Riktgivande för att beskriva en situation då hemmet är utom synhåll, är en distans på 1,5 km från hemmet.

16. Butiksbesök: Att gå på uppköp är en komplicerad handling. Frågeställningen koncentreras på två viktiga skeden: A. Att välja vad man ska köpa och B. Att betala uppköpen. Om den undersökta går till butiken och har en minneslista och pengar med sig, är bedömningen = klass 3, i fall att han/hon själv plockar varorna från hyllan. Att betala betyder att antingen kontanter, checker eller betalkort används. Övervakningen eller behovet av hjälp vid betalningen bedöms.

17. Att hålla överenskomna träffar: Meningen är att bedöma minnesförmågan. Med dessa träffar förstås omfattande, olika slag av i förväg överenskomna "träffar" och andra besök. Viktigt är inte vem som avtalat om träffen eller om den undersökta ensam gick till träffen eller i sällskap med någon annan. Klass 3 betyder att han/hon kommer ihåg alla överenskomna träffar, antingen med hjälp av till exempel en kalender eller utan den.

18. Att vara ensam: Om den undersökta lämnas ensam hemma i över en timmes tid, är svaret på frågorna 18 B och 18 C även "ja".

19. Diskussion om aktuella händelser: Den undersökta behöver inte börja diskussionen, men han/hon deltar i den aktivt, följer med och kan beskriva detaljer i händelsen. Om han/hon deltar i diskussionen enbart genom att fälla korta kommentarer (till exempel är, eller är inte, av samma åsikt som de andra genom att svara "nej" eller "ja"), anses det inte vara ett aktivt deltagande i diskussionen och svaret i frågorna 19 och 19 A-C är "nej". Om den undersökta lider av svår afasi är svaret på frågorna 19 och 19 A-C också "nej".

20. Läsande: Att i mer än 5 minuter läsa och vända bladen i böcker, tidskrifter eller dagstidningar tolkas som läsning. Om den undersökta inte berättar om vad han/hon har läst, är det omöjligt att bedöma om han/hon kunnat koncentrera sig på och minns vad han/hon läste. Den intervjuade uppmanas till att fråga om vad den undersökta läste.

21. Skrivande: Korta meddelanden eller beskrivningar (klass 2) kan uppstå antingen spontant utan uppmaning eller genom diktamen. En butikslista, "lista över vad som behöver göras" eller ett nedskrivet telefonmeddelande tolkas också som skrivande av meddelanden (klass 2).

22. Hobbyn: Förteckningen är avsedd för att underlätta intervjuarens bedömning av den undersökta hobby. Med hjälp av den kan också en bedömning göras om någon tidigare mer komplicerad hobby har ersatts av en enklare. En sysselsättning anses vara en hobby, om den som undersöks, kan koncentrera sig på den och har kunskaper och färdigheter. Om den intervjuade berättar om någon hobby som inte finns upptagen på listan, försök beskriva sysselsättningen så detaljerat som möjligt så att det är möjligt att följa upp den.

23. Användning av hushållsmaskiner: Med en hushållsmaskin avses en apparat med en eller flera avbrytare eller reglage och fungerar med elektricitet (inte nödvändigtvis) eller någon annan energikälla och som används i de dagliga göromålen. För män är till exempel skruvmejseln, hammaren eller yxan inte hushållsmaskiner, men apparater som har en avbrytare eller ett reglage räknas hit. Om den undersökta klarar av att använda apparaten med hjälp av en enkel muntlig instruktion eller en påminnelse, såsom att trycka på avbrytaren, är bedömningen = klass 4.

Datum: _____ Undersökarens namn: _____

Den undersökta namn: _____

Den intervjuades namn: _____

Informationen har erhållits genom Personlig intervju Telefonintervju

LÄS UPP FÖLJANDE INSTRUKTIONER INNAN INTERVJUN INLEDS

Använd vid varje fråga den undersökta namn där [U] finns.

Jag kommer att fråga er om de dagliga funktionerna som [U] kanske har utfört eller deltagit i under de senaste 4 veckorna. Berätta för mig vad han/hon *verkligen* har utfört, inte hur ni *tror* att han/hon skulle ha gjort vid nämnda tillfälle. För varje funktion kommer att ge er några olika alternativ. Välj det alternativ som bäst motsvarar det som [U] vanligtvis har klarat.

För vissa aktiviteter kommer jag att fråga om [U] har klarat sig självständigt eller med handledning eller med hjälp.

Självständigt = betyder att [U] har utfört de dagliga aktiviteterna helt utan hjälp. Vi anser att det fortfarande sker självständigt fast han/hon blivit påmind eller uppmanad för att komma igång, eller fått lite uppmaning under själva utförandet.

Med handledning eller tillsyn = betyder att [U] fått påminnelse och instruktioner under utförandet av aktiviteterna.

Med hjälp = betyder att [U] har fått någon form av konkret (fysisk, handgriplig) hjälp av en annan person för att utföra aktiviteterna.

INSTRUKTION TILL INTERVJUAREN

Om den intervjuade anser att den undersökta inte har haft möjlighet till eller behov av någon speciell under de föregående fyra veckorna (t.ex. om den undersökta inte har haft tillgång till telefon och därför inte kunnat ringa) är svaret "nej".

1. Vad beskriver bäst hur [U] vanligen **ätit** under de senaste 4 veckorna?

- 3 har ätit utan hjälp, med kniv och gaffel
2 har ätit själv med gaffel eller sked, men använde inte kniv
1 har ätit med händerna
0 har oftast eller alltid matats av någon annan

2. Vad beskriver bäst hur [U] har rört sig eller gått **gå** (eller röra sig i rullstol) under de senaste 4 veckorna?

- 3 har rört sig utanför hemmet utan hjälp
2 har rört sig genom rummet utan hjälp
1 har förflyttat sig från säng till stol utan hjälp
0 har behövt konkret hjälp för att förflytta sig eller gå

3. Vad beskriver bäst hur [U] vanligen klarat urinering och tarmtömning vid **toalettbesök** under de senaste 4 veckorna?

- 3 har gjort allt nödvändigt utan handledning eller hjälp
2 har behövt handledning men inte konkret hjälp
1 har behövt konkret hjälp, oftast varit kontinent
0 har behövt konkret hjälp, oftast varit inkontinent

4. Vad beskriver bäst hur [U] vanligen klarat **tvättning/duschning** under de senaste 4 veckorna?

- 3 har tvättat sig utan påminnelse eller konkret hjälp
2 har inte behövt konkret hjälp, men tillsyn eller handledning
1 har behövt lite konkret hjälp (t.ex. med hårtvätt)
0 har behövt badas eller duschas av någon annan

5. Vad beskriver bäst hur [U] som bäst har **skött sitt utseende** under de senaste 4 veckorna?

- 3 rengjorde och klippte fingernaglarna utan konkret hjälp
2 borstade eller kammade sitt hår utan konkret hjälp
1 tvättade ansiktet och händerna utan konkret hjälp
0 behövde hjälp att sköta sitt hår och sitt ansikte, sina händer och naglar

6. Hur har [U] klarat **påklädningen** under de senaste 4 veckorna?
A. Har han/hon själv valt sin första uppsättning kläder för dagen?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon vanligen klarat det?

- 3 utan handledning eller hjälp
2 med handledning
1 med konkret hjälp

B. Vad beskriver bäst hur [U] **har klätt på sig** under de senaste 4 veckorna?

- 4 har klätt sig helt utan handledning eller konkret hjälp
3 har klätt sig helt med handledning men utan hjälp
2 har behövt konkret hjälp bara med knappar, hakar och skosnören
1 har klätt sig utan hjälp om kläderna saknat knappar och dylikt
0 har alltid behövt hjälp oberoende av typ av kläder

7. Har [U] **använt telefon** under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hans/hennes **bästa** prestation?

- 5 ringde samtal efter att ha sökt upp numret i telefonkatalogen eller ringt nummerupplyssningen
- 4 ringde upp endast bekanta nummer utan att kolla i en telefonlista eller katalog
- 3 ringde upp endast bekanta nummer, använde telefonkatalog eller telefonlista
- 2 svarade i telefonen, ringde inte själv
- 1 svarade inte själv i telefonen, men talade i telefon på uppmaning

8. Har [U] tittat på **TV** under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, ställ följande frågor (A–C):

A. Valde eller bad han/hon vanligen om att få se vissa program eller sitt favoritprogram?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

B. Talade han/hon vanligen om innehållet i programmet medan han/hon tittade på det?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

C. Talade han/hon om innehållet i ett program inom i ett dygn efter att ha sett det?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

9. Har [U] under de senaste 4 veckorna **visat intresse för eller deltagit i en diskussion** i minst 5 minuter?

Obs! Han/hon behövde inte inleda diskussionen

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst i vilken grad han/hon deltog i diskussionen?

- 3 sade vanligtvis sådant som hade anknytning till ämnet
- 2 sade vanligtvis sådant som inte hade anknytning till ämnet
- 1 talade sällan eller aldrig

10. Har [U] **dukat** av bordet efter en måltid eller ett mellanmål?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon vanligen klarat det?

- 3 utan handledning eller hjälp
- 2 med handledning
- 1 med konkret hjälp

11. Har [U] under de senaste 4 veckorna vanligtvis hittat sina **personliga ägodelar** i hemmet?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon vanligen klarat det?

- 3 utan handledning eller hjälp
- 2 med handledning
- 1 med konkret hjälp

12. Har [U] under de senaste 4 veckorna serverat sig något **varmt eller kallt att dricka**?

(En kall dryck kan vara ett glas vatten)

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver hans/hennes bästa prestation:

- 3 tillredde en varm dryck, vanligen utan konkret hjälp
- 2 tillredde en varm dryck om någon hade kokat vattnet
- 1 serverade sig en kall dryck, vanligen utan konkret hjälp

13. Har [U] hemma tillrett **en måltid eller ett mellanmål** åt sig under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hans/hennes bästa prestation?

- 4 kokade mat eller värmd i mikrougn, med lite eller ingen hjälp
- 3 kokade mat eller värmd i mikrougn, med omfattande hjälp
- 2 plockade ihop livsmedel till en måltid eller ett mellanmål, utan att koka eller värma i mikro (t. ex. gjorde en smörgås)
- 1 tog själv fram och åt mat som var färdigt tillredd

14. Har [U] hemma fört skräp och **avfall till rätt ställe** under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon vanligen klarat det?

- 3 utan handledning eller hjälp
- 2 med handledning
- 1 med konkret hjälp

15. Har [U] under de senaste 4 veckorna **rört sig utanför hemmet**?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hans/hennes bästa prestation?

- 4 färdades ensam åtminstone 1,5 km från hemmet
- 3 färdades ensam, höll sig inom 1,5 km från hemmet
- 2 endast med skällskap och handledning, oberoende av sträcka
- 1 endast med konkret hjälp oberoende av sträcka

16. Har [U] under de senaste 4 veckorna **gjort uppköp**?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, fråga A och B

A. Vad beskriver bäst hur han/hon valt varor?

- 3 utan handledning eller hjälp
- 2 med lite handledning eller konkret hjälp
- 1 inte alls, eller valde varor på måfå

B. Betalade [U] vanligen för sina varor utan handledning eller konkret hjälp?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

17. Har [U] **kommit till avtalade möten** med andra människor, t. ex. släktingar, läkare, frisör etc. under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon kommit ihåg mötet i förväg?

- 3 kom vanligen ihåg, behövde kanske skriftlig påminnelse, t. ex. minneslapp eller almanacka
 2 kom ihåg mötet bara efter muntlig påminnelse samma dag
 1 kom vanligen inte ihåg trots muntlig påminnelse samma dag

18. Har [U] kunnat **lämnas ensam** under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, ställ följande frågor (A–C):

Lämnades han/hon ensam

A. utanför hemmet för minst 15 min under dagen?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

B. i hemmet för minst en timme under dagen?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

C. i hemmet för minst en timme under dagen?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

19. Har [U] under de senaste 4 veckorna **talat om aktuella händelser** (sådant som hänt under den senaste månaden)?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, ställ följande frågor (A–C):

Talade han/hon om sådant som

A. han/hon hört eller läst om eller sett på TV men inte själv deltagit i?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

B. han/hon varit med om utanför hemmet tillsammans med familj, vänner eller grannar?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

C. inträffat hemma och som han/hon tagit del i eller sett?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

20. Har [U] under de senaste 4 veckorna **läst** en tidning eller bok i minst 5 minuter åt gången?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, ställ följande frågor (A–B):

A. Talade [U] vanligen om innehållet medan han/hon läste eller om vad han/hon läst inom en timme efteråt?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

B. Talade [U] vanligen om sådant som han/hon läst mer än en timme senare?

Ja 1 Nej 0 Vet ej 0

21. Har [U] **skrivit** något under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Obs: Om [U] skrivit något på uppmaning eller med hjälp är svaret också "ja".

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst det mest komplicerade han/hon skrivit?

- 3 brev eller längre anteckningar som andra kunde förstå
 2 korta anteckningar eller meddelanden som andra kunde förstå
 1 sin namnteckning

22. Har [U] under de senaste 4 veckorna deltagit i någon **hobby eller något spel**?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Om svaret är **ja**, var han/hon deltagit i?

- kort- eller sällskapsspel (t. ex. bridge, schack, damm)
 bingo korsord bildkonst
 spelat musik-instrument stickning handarbete
 läsning trädgårdsskötsel golf
 tennis träslojd fiske
 annat, vad _____

Hur utförde han/hon sin hobby?

- 3 utan handledning eller hjälp
 2 med handledning
 1 med hjälp
 kryssa för här, om den undersökta deltog i någon hobby eller något spel endast när han/hon var med om övervakad dagverksamhet

23. Har [U] **använt hushållsmaskiner** i hushållsarbetet under de senaste 4 veckorna?

Ja Nej 0 Vet ej 0

Fråga vilka av följande maskiner [U] har använt?

- tvättmaskin torktumlare dammsugare
 diskmaskin brödrost ugn
 spis mikrougn matberedare

Om svaret är **ja**, vad beskriver bäst hur han/hon använde dessa maskiner?

- 4 utan hjälp, använde vid behov också annat än on/off avbrytaren
 3 utan hjälp, men använde bara on/off avbrytare
 2 med handledning men utan konkret hjälp
 1 med konkret hjälp

ANTAL POÄNG TOTALT (0–78)

ANTAL "VET EJ"